מתני' [א](א) בוגרת ששהתה י"ב חדש ואלמנה ל' יום ר' אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר וחכ"א [א]אין הבעל מיפר עד שתכנס לרשותו: **גמ'** אמר רבה ר"א ומשנה ראשונה אמרו דבר אחד דתנן ב) [ב]נותנין לבתולה י"ב חדש לפרנס עצמה ג) [ג]הגיע י"ב חדש אוכלת משלו ואוכלת בתרומה [ד]אבל היבם אינו מאכיל בתרומה עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום א' או כולן בפני היבם חסר יום א' אינה אוכלת בתרומה זו משנה ראשונה ב"ד של אחריהם אמרו [ה]אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה א"ל אביי דלמא לא היא עד כאן לא קא אשמעינן משנה ראשונה אלא למיכל בתרומה דרבנן אבל נדרים דאורייתא אימא לא ועד כאן לא שמעת ליה לר' אליעזר אלא גבי נדרים [ו]כדרב פנחס משמיה דרבא דאמר כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת אבל תרומה אפילו מדרבנן נמי לא אכלה:

מתני'

ר"ן

מתני' הבוגרת ששהתה י"ב חדש. הא תריגמא לה לעיל בגמ' (דף ע:) בוגרת וששהתה י"ב חדש: **הואיל ובעלה חייב במזונותיה.** כדתנן בפ' אע"פ (כתובות נז.) דנותנין לבתולה י"ב חדש ולאחר מכאן חייב במזונותיה כדתנן (שם) הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו: **יפר.** לבדו בלא שותפותיה דאב: **וחכמים אומרים.** היינו רבי יהושע דהוא בר פלוגתיה דר"א בכל דוכתא: **עד שתכנס לרשותו.** עד שתכנס לחופה: **גמ' ר"א ומשנה ראשונה אמרו דבר אחד.** דכשהגיע זמנה לינשא ולא נשאת כיון שחייב בעלה במזונותיה חשבינן לה כנשואה לקצת דברים ואע"פ שאינה בבית בעלה. ר"א הא דאמרן דאמר במתני' בעלה מיפר נדריה בלא שותפותיה דאב: **היבם אינו מאכיל בתרומה.** כדילפי' התם בפרק אע"פ (דף נח.) דקנין כספו אמר רחמנא(ז) והאי קנין דאחיו: **עשתה ו' חדשים בפני הבעל.** שעברו עליה ו' חדשים בחיי הבעל מאותן י"ב חדש שנתנו לה חכמים משעה שתבעה הבעל לינשא: **ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם** כך היא עיקר הגירסא. ופרש"י ז"ל שם בפרק אע"פ דלאו דוקא חסר יום אחד דאפי' כולן בפני הבעל אינה אוכלת ברשות היבם וכדילפי' התם מדכתיב קנין כספו והאי קנין כסף אחיו הוא והאי דקתני חסר יום אחד דניחא ליה למיתני בחדא שלא אכלה כלל. ואין כן דעת ר"ת ז"ל אלא דוקא חסר יום א' אבל אם אכלתן כולן בפני הבעל אוכלת משל יבם דנהי דיבם אינו מאכיל מיהו לא מפסלא מידי מחמתיה והכי איתא בהדיא בירושלמי(ח) הגיע זמן ולא נשאו או שמתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה: **זו משנה ראשונה.** דס"ל דאשה אוכלת בתרומה קודם שתכנס לחופה: **בית דין שלאחריהם אמרו אין אשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה.** ומפרשי התם טעמייהו *אי משום סימפון כלומר שמא ימצא בה מום ונמצא מקחו מקח טעות אי משום שמא תשקה כוס של תרומה לאחיה ולאחותה. והא דלאייתי הך סיפא ולא אייתי רישא דמתני' דקתני בהדיא נותנין לבתולה י"ב חדש ולאלמנה ל' הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה משום דהך סיפא מפרשה טפי הי משנה ראשונה והי משנה אחרונה. ואיכא נסחי דכתיבא בהו כולה מתני'. אלמא משנה ראשונה ס"ל כר"א דמכיון שבעלה חייב במזונותיה הרי היא קנת ברשות בעלה דמש"ה אוכלת בתרומה. דקס"ד השתא דאי לאו דמשנה ראשונה ס"ל כר"א אף על גב דלאיסור תרומה בארוסה ליתיה אלא מדרבנן דגזור אי משום סימפון אי משום שמא תשקה כוס של תרומה לאחיה ולאחותה אפ"ה אי לאו דכמידי דאורייתא קיימא ברשות בעלה כר"א לתרומה נמי אע"ג דמדרבנן היא לא אוקמוה ברשותיה דחכמים עשו חזוק לדבריהם כשל תורה: **אמר ליה אביי ודלמא לא היא עד כאן לא אשמעינן משנה ראשונה אלא למיכל בתרומה דרבנן.** משום דכיון דמדינא ארוסה אוכלת בתרומה ורבנן הוא דגזור אי משום סימפון או משום שמא תשקה כל שחייב במזונותיה ליכא למיחש להכי ושרי דמשום סימפון ליכא דמקמי דיהיב לה מזונות בדיק לה ע"י קרובות כי היכי דלא לישדי זוזיה בכדי ובדיקת חוץ שמה בדיקה ומשום שמא תשקה נמי ליכא דכיון דאיהו מפרנס לה דוכתא מייחד לה אבל נדרים דמדאורייתא אין ארוס מיפר אפי' לאחר שנתחייב במזונותיה אימא לך דלא מצי מיפר בלא שותפותיה דאב: **ועד כאן לא שמעת ליה לר"א אלא גבי נדרים.** ולא משום דחשיב לה כנשואה אלא כדרב פנחס דאמר כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת הלכך ס"ל לר"א דכיון דאיהו מפרנס לה ודאי נדרה על דעתיה אבל בתרומה אפי' דרבנן לא אכלה דאיכא למיחש משום סמפון דקסברי בדיקת חוץ לא שמה בדיקה ולשמא תשקה נמי איכא למיחש דלאו דוכתא מייחד לה: **והא דאמר דטעמא דר"א כדרב פנחס** לאו למימרא דרבנן לית להו דרב פנחס דהא מסקי' בנדה בפרק יוצא דופן (דף מו.) בקטנה שהשיאוה אמה ואחיה דבעלה מיפר נדריה דאע"ג דנדריה חיילי מדאורייתא דהא קיימא לן דמופלא סמוך לאיש מדאורייתא כדאיתא התם ונשואי קטנה ליתנהו אלא מדרבנן אפ"ה אתו נשואי דרבנן ומבטלי נדרים דאורייתא מדרב פנחס אלמא רבנן נמי מודו בה אלא דבהא פליגי ר"א סבר כיון דאיהו מפרנס לה אינה [נודרת] אלא על דעתו ורבנן סברי מי לא מודית לן דאילו מפרנס לה אחר לא נדרה לה על דעתיה כי מפרנס לה ארוס נמי לא על דעתיה היא נודרת עד שתכנס לחופה ומיהו מכיון שנכנסה לחופה אפי' בחופה דרבנן כקטנה שהשיאוה אמה ואחיה מודו רבנן שעל דעתו היא נודרת ומש"ה אתו נשואין דרבנן ומבטלין נדרא דאורייתא וכדכתיבנא: **ואיכא דילפי** מהכא דמי שנדר על דעת חבירו ה"ז יכול להתיר נדרו שלא ע"פ חכם דכי היכי דאמרינן הכא דמש"ה מצי בעל לחודיה להפר משום דנדרה על דעתיה במפרש נמי על דעת חבירו מצי מפר דלא גרע מפרש דחבירו מסתם דבעל דהיינו טעמא הכא והתם משום דכנדר על תנאי דמי. וזו אלא שגגת הוראה דהא אף ע"ג דאמר דעל דעת בעלה היא נודרת אפ"ה צריך בעל שיפר לה בלשון שקבלה לה תורה וגזירת הכתוב הוא ומש"ה אין כל הלשונות שוין בו וכדאמר לקמן (דף עז:) ואי אמרת דכנודר על דעת חבירו נמי אידך מצי מיפר משום דכנדר על תנאי דמי הרי התרתו של בעל ואחר ראוי שתהא נאמרת בכל לשון אלא ודאי רב פנחס ה"ק נהי דהפרה דבעל גזרת הכתוב היא מיהו מש"ה זכתה תורה לבעל בהפרת נדריה משום דעל דעת בעלה היא נודרת הלכך כל שהיא נודרת על דעתו חיילא הך גזירת הכתוב דאמר רחמנא אבל נודר על דעת חבירו דלא חדית ביה רחמנא מידי ודאי לא מצי מיפר מיהו היכא דאתני בהדיא ואמר הריני נודר אם חבירי רוצה מצי חבריה למשרי ליה ואינו צריך לשון מיוחד אלא כל

היכא

רש"י

מתני' הבוגרת. והנערה ששהתה י"ב חדש ואלמנה ששהתה ל' יום: **הואיל ובעלה חייב במזונותיה.** כדאמרינן במס' כתובות בפ' אע"פ(ב) נותנין לבתולה י"ב חדש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה וכשם שנותנים לאשה כך נותנים לאיש לפרנס את עצמו הגיע זמן ולא נישאו אוכלת משלו וכו' (ג) ובוגרת נותנין ל' יום כאלמנה: **ר"א אומר יפר.** כדאמר לקמן כל הנודרת על דעת בעלה נודרת: **אין הבעל מיפר.** יחידי עד שתכנס לרשותו: **גמ' משנה ראשונה.** בפרק אע"פ: **היבם אינו מאכיל.** לשומרת יבם מן האירוסין: **עשתה ששה חדשים.** שהיתה ארוסה לראשון ו' חדשים ולפני היבם ששה דהיינו י"ב חדש שנותנין לבתולה לפרנס את עצמה: **ואפילו.** עשתה כולן י"ב חודש לפני הבעל וחסר יום אחד אחרון לפני היבם אינו מאכילה בתרומה הא עשתה כולן י"ב חודש לפני הראשון ונפלה לפני היבם הואיל וכבר חייב הבעל במזונותיה מאכילה יבם בתרומה אף ע"פ שלא הכניסה ככנוסה דמיא. וה"נ אמר ר"א הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר: **ב"ד של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה כו'.** והתם(ו) מפ' טעמא שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה את אחותה: **אלא בתרומה דרבנן.** בזמן הזה דלא הוי אלא מדרבנן. אי נמי בתרומה דרבנן כגון עלין שאינו נקוב ופירות שנכנסו מח"ל: **אבל נדרים דאורייתא.** התם קא אמרי רבנן דאינו מיפר: **וע"כ לא שמעת ליה לר"א אלא גבי נדרים.** דהיינו טעמא דמשנתחייב (ג) יפר משום דרב פנחס וכו' והיינו לאחר שנתחייב במזונותיה אבל לגבי תרומה דיבם לא מבעיא בתרומה דאורייתא דלא אכלה אפי' עשתה י"ב בפני הבעל אלא אפילו בעלין שאינו נקוב דתרומה דרבנן לא אכלה:

מתני'

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פי"א מהל' נדרים הלכה ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ב וסעיף ה:

מב ב מיי' פ"י מהל' אישות הלכה יו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ע סעיף א:

מג ג מיי' שם הלכ' יט טוש"ע אה"ע שם סעיף ג:

מד ד מיי' פ"ח מהל' תרומות הלכה ה:

מה ה מיי' שם הלכה ז ופ"י הלכה ג:

◆

תוספות

מתני' בוגר"ת ששהתה י"ב חדש הוא"ל [ובעלה] חייב במזונותיה. כדתנן (כתובות נז.) הגיע זמן ולא אוכלו' משלו: וחכמ"א אי' [אין הבעל מיפר. כהגעת] זמן עד שתכנס לחופה: גמ' א' רבה ר"א. דאי' בעל מפר בהגעת זמן: ומשנה ראשונה. דאית לה דאוכלת בתרומה בהגעת זמן: דתנן בו'. מאי לאתויי כהדיא תהא דתנן (שם) הגיע זמן ולא נישאו אוכלו' משלו ואוכלות בתרומ': היבם אינו מאכי' בתרומה. ואפי' הגיע זמן בפני הבעל ומת אינו מאכילה בתרומה בעודה שומרת יבם, כדדרשי' התם (כתובות נח.) קנין כספו א' רחמנ' (ויקרא כב) והאי קנין דאחיו הוא: **או אפי' כולן בפני הבעל ואחד בפני היבם.** אע"ג דרוב בפני הבעל סוף סוף לא נתחייב בחייו, אינה אוכלת מחמת דקנין כספו פקע ליה. וקשי' וליתני כולם בפני הבעל. ותירץ רש"י (כתובות נ. ד"ה עשתה) ודאי כולן בפני הבעל הוה אכלה מיהא בחייו, וניחא ליה למיתני יבמה דלא אכלה כלל, ודוחק. ור"ת מפ' (ועי' שם נח. תוס' ד"ה ואפילו) דאם הגיע זמן בפני הבעל אוכלת בפני היבם, והיבם אינו מאכיל מידי בשלא הגיע זמן, דמשנה ראשונה אית לה דיבם דווקא אינו מאכיל אבל הבעל גופיה מאכיל: ב"ד שלאחריהן אמרו אינה אוכלת עד שתכנס לחופה: **אלא למיכל** בתרומה דרבנן. פי' דמן התורה קודם הגעת זמן אכלה, דדבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, דבת קנין כספו הוא, ולכך תקינו למיסרי למיכל בתרומה דליכ' חשש איסור, אלא רבנן הוא דגזרו ובהגיע לא גזרו, כדמפ' פ' אע"פ (כתובות נז:): **אבל** נדרים דאורייתא. כלומ' דמן התור' אביה ובעלה, לא פרינן בהגעת זמן לבעל גרידא להפר נדריה: כל הנודרת על דעת בעלה נודרת. הואיל וחייב במזונותיה. [והוי כמפרשת אם] לא יזון אותה אישה: **אבל** בתרומה. אפי' נמי ליכא חשש אלא דרבנן, לא אכלה, כמו משנה אחרונה:

מסורת הש"ס

א) לעיל ע: כתובות נז., ב) כתובות נז., ג) כתובות נ. נח: ע:, ד) יבמות כט: נדה מז: גיטין פג: שבת מו: [לקמן עד.], ה) [דף נז.], ו) [כתובות נז:], ז) [ויקרא כב], ח) [כתובות פ"ה ה"ג],

◆

הגהות הב"ח

(א) משנה הבוגרת ששהתה: (ב) רש"י ד"ה הואיל וכו' ולבוגרת נותנין: (ג) ד"ה וע"כ לא וכו' למשנתחייב במזונותיה דיפר משום וכו' י"ב חדש בפני:

◆

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה ב"ד שאחריהם. אי משום סימפון בו'. תמוה לי הא מבואר בסוגיא דכתובות דלכ"ע טעמא דמשנה אחרונה משום סימפון ופליגי רק בטעמא דמשנה ראשונה אי משום סימפון או משום שמא תשקה:

◆

מוסף רש"י

הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר. נדריה בלא שותפות דאב (כתובות נז:) דכמאן שנכנסה ברשותו דמי (לעיל ע.). **נותנין לבתולה י"ב חדש.** זמן לכניסתה לחופה מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה, להזדיין כל עסקי חופה להכין תכשיטיה, לפרנס עצמה. בתכשיטין (כתובות נז.). **אוכלת משלו.** שהבעל חייב במזונות אשתו מתקנת ב"ד (שם ב.). **ואוכלת בתרומה.** אם כהן הוא והיא בת ישראל, שהכהן מאכיל את אשתו תרומה כדליף מוכהן כי יקנה נפש (שם ומח:) משעה שקידשה אוכלת בתרומה מן התורה ורבנן גזור עד השתא (שם נז.).

◆

פירוש הרא"ש

ר"א ומשנה ראשונה אמרו דבר אחד. דמשוי ליה לכנוסה משעה שחייב במזונותיה לר"א לענין הפרת נדריה ולמשנה ראשונה לענין אכילת תרומה והוי מאי לאתויי מהא דתנן הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה: **אין היבם מאכיל בתרומה.** אפי' הגיע זמן בחיי הבעל ומת אין היבם מאכילה בתרומה כדאמרינן בכתובות (דף נח.) קנין כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא: **חסר יום א' בפני היבם.** וה"ה כולם בפני הבעל אלא שלא היתה אוכלת בחיי הבעל וניחא ליה למימר ביבמה דלא אכלה כלל: **אלא למיכל בתרומה דרבנן.** הא דאמר במשנה ראשונה דבהגעת זמן אוכלת בתרומה משום דליכא אלא איסורא דרבנן דדבר תורה ארוסה אוכלת בתרומה דקנין כספו היא אלא דגזרו רבנן משום סמפון או משום גזירה שמא ימזגו לה כוס ותשקה לאחיה ולאחותה ובהגעת זמן לא גזור אבל נדרים דאורייתא לא דליכא איסורא דאורייתא אם הבעל מיפר נדרו בלא אביה אם אינה חשובה כנשואה לא אמרינן דחשובה כנשואה: **דאמרינן כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת.** מה שאמרה תורה דבעל מיפר נדרי אשתו משום דכיון שהאשה נזונית משל בעלה אינה נודרת אלא לפי דעתו ואפילו פירשה אם לא ירצה לא יהא נדר הלכך בקל חשבינן לה כנשואה לענין הפרת נדרים כיון דנזונית משלו אבל בתרומה אע"ג דליכא אלא איסורא דרבנן לא חשיב לה כנשואה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones